הגמרא מביאה נוסח אחר בדברי רבי יוחנן: **אִיבָּא דְּאָמְרֵי** – יש אומרים, **אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַמַּעֲבִיר** שער **בֵּית חֶשְׁחִי וּבֵית הָעֲרָוָה, לוֹקֶה מִשּׁוּם** שעבר על איסור **'לֹא יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה'**, שכן הוא דרך הנשים להעביר השער במקומות הללו. ומשמע שהוא איסור תורה.

מקשה הגמרא: **מֵיתִיבִי**, שנינו בברייתא, **הַעֲבָרַת שֵׂיעָר** מגופו, כגון של בית השחי ובית הערוה, **אֵינָהּ** אסורה **מִדִּבְרֵי תּוֹרָה אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים** – מדרבנן, ואיך אמר רבי יוחנן שלוקה משום שעבר על איסור דאורייתא. מתרצת הגמרא: **הוּא דְּאָמַר כִּי הֵאי תַּנָּא** – רבי יוחנן שאמר שהוא איסור דאורייתא סובר כברייתא זו, **דְּתָנֵיָא, הַמַּעֲבִיר** שער **בֵּית הַשָּׁחִי וּבֵית הָעֲרָוָה, הֲרֵי זֶה עוֹבֵר מִשּׁוּם 'לֹא יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה'**.

מקשה הגמרא: **וְתַנָּא קַמָּא** – התנא של הברייתא הקודמת הסובר שהאיסור אינו אלא מדרבנן, **הֵאי** – פסוק זה של **'לֹא יִלְבַּשׁ גֶּבֶר'**, **מַאי דָּרֵישׁ בֵּיהּ** – איך הוא דורש אותו. לפי שאין לפרשו כפשוטו באיסור החלפת הלבוש גרידא וכפי שמבארת הגמרא להלן, ואם אינו דורשו לענין איסור גילוח שער בית השחי או בית הערוה, כיצד הוא מפרשו. משיבה הגמרא: **מִיבָּעֵי לֵיהּ** – נצרך לו פסוק זה **לְכִדְרַבָּנָיא, 'לֹא יִהְיֶה כְּלִי גֶּבֶר עַל אִשָּׁה', מַאי תַּלְמוּד לוֹמַר, אִם** כפשוטו, **שֶׁלֹּא יִלְבַּשׁ אִישׁ שִׂמְלַת אִשָּׁה וְאִשָּׁה לֹא תִּלְבַּשׁ שִׂמְלַת אִישׁ, תְּרֵי כְּתְבֵי נָאֲמַר** בהמשך הפסוק **'כִּי תוֹעֲבַת ה' אֱלֹהֶיךָ כָּל עֹשֵׂה אֵלֶּה'**, ולמדנו שהעבירה שהכתוב מזהיר עליה **תּוֹעֵבָה הִיא** – מעשה זנות, **וְאִם** מחליף את הלבוש **אֵין כָּאן תּוֹעֵבָה. אֶלָּא** כך פירוש הפסוק, **שֶׁלֹּא יִלְבַּשׁ אִישׁ שִׂמְלַת אִשָּׁה** וילך **וְיֵשֵׁב בֵּין הַנָּשִׁים, וְאִשָּׁה לֹא תִּלְבַּשׁ שִׂמְלַת אִישׁ** ותלך **וְתֵשֵׁב בֵּין הָאֲנָשִׁים**, שזהו עירוב המביא לידי זנות שהיא תועבה.

המשך הברייתא: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב** חולק **וְאוֹמֵר** שהפסוק כפשוטו, **מִנַּיִן שֶׁלֹּא תֵּצֵא אִשָּׁה בִּכְלֵי זַיִן לַמִּלְחָמָה, תַּלְמוּד לוֹמַר 'לֹא יִהְיֶה כְּלִי גֶּבֶר עַל אִשָּׁה'** דהיינו כלי המיועד לגברים בלבד, והם כלי זיין המיועדים רק לגברים. **'וְלֹא יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה'**, מלמד **שֶׁלֹּא יְתַקֵּן** – יקשט **אִישׁ** את עצמו **בְּתִיקּוּנֵי אִשָּׁה** – בקישוטים שדרך נשים לעשותם, כגון כיחול פרכוס והעברת שער בית השחי או בית הערוה.

הגמרא מביאה דין נוסף לגבי גילוח בית השחי או בית הערוה: **אָמַר רַב נַחְמָן, בָּנָזִיר מוּתָּר** הוא לגלח את שער בית השחי או בית הערוה בתער, שמאחר שבכלות הנזירות דינו לגלח את כל שערות ראשו ומביא עצמו לידי גנאי, כבר הראה על עצמו שלא איכפת לו מדברים שהם נוי לו, וכל שאינו עושה לשם נוי אין נחשב לדרך נשים, ומותר. מסיימת הגמרא: **וְלֵית הִילְכְתָא כְּוָותֵיהּ** – ואין הלכה כרב נחמן, ואסור לנזיר לגלח את שער בית השחי או בית הערוה כמו לאחרים.

מביאה הגמרא מעשה: **אָמְרוּ לֵיהּ רַבָּנָן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר אַבָּא חֲזִינָא לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּלֵית לֵיהּ** – ראינו את רבי יוחנן שאין לו שער בבית השחי, ותמהו כיצד גילח שער זה, הרי הוא עצמו אמר שהעושה כן לוקה משום 'לא ילבש'. **אָמַר לְהוֹן** – השיב להם רבי שמעון בר אבא, **מַחֲמַת זִקְנָה נָשְׁרוּ** אצלו השערות הללו.

הגמרא מביאה עוד מעשה בענין זה: **הָהוּא דְּאִיתְחַיֵּיב נְגִידָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמִּי** – היה אדם אחד שהוטל עליו עונש מכת מרדות בבית דינו של רבי אמי, **וּכְשֶׁהִפְשִׁיטוּ** ממנו את בגדיו כדי להלקותו, **אִינְּלֵאי נִגְלָה בֵּית הַשָּׁחִי, חֲזִיֵּיהּ דְּלָא מְנַלַּח** – וראה רבי אמי שאינו מגלח את שער בית השחי, **אָמַר לְהוֹן רַבִּי אַמִּי, שִׁיבְקוּהוּ** – תעזבוהו ולא תלקוהו, **דִּין מִן חַבְרַיָּא הוּא** – שמכך שאינו מגלח של בית השחי מוכח שהוא תלמיד חכם ועל כן אין ראוי להלקותו.

הגמרא מביאה שאלה בענין גילוח המקומות הללו: **בָּעָא מִינֵּיהּ רַב מָרֵי חִיָּיא, מַהוּ** שיהיה רשאי **לְגַלֵּחַ** בתער את שער בית השחי או בית הערוה, **אָמַר לֵיהּ אָסוּר** משום 'לא ילבש'. **אָמַר לֵיהּ** רב לרבי חייא, **וְהָא קָא גָּדֵל** השער וסופו להתארך ולצער את האדם, וכיון שהגילוח הוא בכדי להנצל מצער ולא לצורך תיקון של נוי, למה יאסר. **אָמַר לֵיהּ, בַּר פַּחְתֵּי** [–בנו של תלמיד חכם], **זְמַן מוּגבָּל יֵשׁ לוֹ** לשער בית השחי ובית הערוה, שאינו הולך וגדל בקביעות כמו שער הראש, אלא **כָּל זְמַן שֶׁהוּא גָּדֵל** ומתארך יתר על המידה, **נוֹשֵׂר** הוא מאליו, ואם כן אין דרך בני אדם לגלחם אלא לתיקון של נוי, ולכן אסור.

הגמרא מביאה שאלה נוספת של רב: **בָּעָא מִינֵּיהּ רַב מָרֵי חִיָּיא, מַהוּ** שיהיה אדם רשאי **לְחוֹף** – לחכך בציפורני ידו בבית השחי או בית הערוה כדי שעל ידי החיכוך יתלש משם השער. **אָמַר לֵיהּ, אָסוּר**. והוסיף רב ושאל, **בְּבֵנְדּוֹ מַהוּ** – האם מותר להשיר משם את השער על ידי חיכוך בבגד. **אָמַר לֵיהּ מוּתָּר**, כיון שאין דרך הנשים להשיר את השער על ידי חיכוך בבגד.

אִיבָּא דְּאָמְרֵי ששאלתו של רב בענין חיכוך, לא היתה לגבי הסרת שער בית השחי או בית הערוה, אלא **בָּעָא מִינֵּיהּ** לגבי חובת נקיון ידים **בְּתַפְלָה**, שבשעת התפילה צריך להזהר שלא לגעת בגופו במקומות המכוסים, ושאל רב, **בְּבֵנְדּוֹ מַאי** – האם על ידי הפסק בגד מותר החיכוך במקומות הללו בשעת התפילה. **אָמַר לֵיהּ, אָסוּר**.

מסיימת הגמרא: **וְלֵית הִילְכְתָא כְּוָותֵיהּ** – אין הלכה כרבי חייא, ומותר לחכך על ידי הפסק בגד, משום שאין ידיו מיטנפות בכך:

אגרות קודש

ב"ה, ח"י מ"ח, תש"כ

ברוקלין.

הוו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים

מו"ה אברהם מרדכי שמואל שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מט"ו מ"ח, בו כותב ר"פ מעניני הפצת המעינות, ויהי רצון שיתוסף בהפעולות האמורות כהנה וכהנה בתוככי שאר פעולות להפצת היהדות המסורתית, שבד"מ יתוסף כהנה וכהנה בענינים הגשמים בפרט שבהשתלשלות מלמעלה למטה הוא בגשמיות כ"פ ככה בערך הרוחניות, וכידוע הדוגמא אשר בהקרבת עוף אחד ע"ג המזבח נעשית עליית עולמות עליונים ונמשכת ברכה רבה בעניני האדם.

ובפרט אשר השנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט עת וזמן מסוגל להפצת המעינות ועד שיגיעו גם חוצה.

בברכה לבשו"ט.

משנה

נתבאר במשנה הקודמת שאם נפל ספק בין שני נזירים שאחד מהם נטמא ואין יודעים מיהו, יביאו שניהם קרבן אחד ויתנו ביניהם. **מֵת** אֶחָד מֵהֶן, ומעתה אין הנשאר יכול להביא לבדו את כל הקרבנות שהיו שניהם מביאים מחמת הספק, וגם אם ירצה להביאם בתורת נדבה, יש בהם חטאת ואשם שאינם באים בנדבה, ונמצא עובר על איסור הבאת חולין בעזרה, וכיצד יעשה.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, יְבַקֵּשׁ – יחפש אֶחָד מִן הַשּׁוּק שֶׁיְּהֵא כְּנָזִיר – עמו **בָּנָזִיר, וְאוֹמֵר** – ומתנה עם אותו אחד, **אִם טָמֵא הָיִיתִי** – אם אני הייתי אותו נזיר שנטמא, חֲרֵי שבאופן זה **אַתָּה נָזִיר** מִיָּד – כבר מעכשיו תחול נזירותך, **וְאִם טָהוֹר הָיִיתִי** כל ימי הנזירות וחבירי נטמא, חֲרֵי **אַתָּה נָזִיר** – תחול נזירותך רק **אַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם.**

וְסוֹפְרִין שְׁלֹשִׁים יום מאותו יום שזה מן השוק התחיל לנהוג בנזירות, וממתין לו הראשון עד שיושלמו, **וּמְבִיאִין** בסוף הימים האלו **קָרְבַּן טוּמְאָה** – את הקרבנות שמביא נזיר שנטמא, שהם חטאת העוף ועולת העוף, אבל לא את האשם, וְכן מביאים **קָרְבַּן טָהֳרָה** – את הקרבנות שעל נזיר טהור להביא בגמר נזירותו, דהיינו כבש לעולה וכבשה לחטאת ואיל לשלמים, וקרבנות אלו הם מביאים בשותפות, **וְאוֹמֵר** הראשון לחבירו שבא מן השוק, **אִם אֲנִי הוּא הַטָּמֵא,** אזי **קָרְבַּן הַטּוּמְאָה שֶׁלִּי** – יקרב על שמי, **וְקָרְבַּן הַטָּהֳרָה שֶׁלְּךָ** – יקרב על שמך, שכך התנינו שעל הצד שנטמאתי אזי תחול עליך קדושת נזיר מיד, ועתה שנסתיימה נזירותך נתחייבת בהבאת קרבן. **וְאִם אֲנִי הוּא הַטָּהוֹר,** ועל פי התנאי עדיין לא חלה עליך נזירות ואינך חייב בהבאת שום קרבן, אזי **קָרְבַּן טָהֳרָה שֶׁלִּי** – יקרב על שמי, **וְקָרְבַּן טוּמְאָה בְּסָפֵק** – יקרב על צד ספק.

וחוזרים **וְסוֹפְרִים** שניהם עוד **שְׁלֹשִׁים יוֹם** של נזירות חדשה, **וּמְבִיאִין** בסיומה בשותפות **קָרְבַּן טָהֳרָה** נוסף, **וְאוֹמֵר** הראשון לנזיר שבא מן השוק, **אִם אֲנִי הוּא הַטָּמֵא, וְקָרְבַּן טוּמְאָה** שהוקרב לאחר כלות ימי הנזירות הראשונים היה **שֶׁלִּי, וְקָרְבַּן טָהֳרָה** שהוקרב אז היה **שֶׁלְּךָ, וְזֶה** – קרבן טהרה שמובא עבשיו, יהיה **קָרְבַּן טָהֳרָתִי.** וְאִם אֲנִי הוּא הַטָּהוֹר אף בזמן הנזירות הראשונה, ונמצא שקָרְבַּן טָהֳרָה שהוקרב אז היה **שֶׁלִּי, וְקָרְבַּן טוּמְאָה** שהוקרב אז, קרב **בְּסָפֵק** – על צד הספק, **וְזֶהוּ** – קרבן הטהרה שמובא עתה, יהיה **קָרְבַּן טָהֳרָתְךָ,** שלפי התנאי רק עתה יצאת ידי נזירותך. ומכאן ואילך מותרים שניהם לשתות יין ולהטמא למתים.

אָמַר לוֹ **בֶּן זוֹמָא** לרבי יהושע, **וּמִי שׁוֹמֵעַ** לוֹ **שֶׁיְּהוֹר כְּנָזִיר בְּנָזִיר** – מי יסכים להצטרף אליו. **אֶלָּא** כך יעשה אותו נזיר, **מֵבִיא** לבדו בכלות שלושים ימי הנזירות הראשונים **חַטַּאת הָעוֹף** שהיא מקרבנות נזיר הנטהר מטומאתו, וְכן מביא כבש **לְעוֹלַת בְּהֵמָה** שהיא מקרבנות שמביא בגמר נזירות טהרה, ובשעת הבאתם מתנה **וְאוֹמֵר, אִם טָמֵא הָיִיתִי** בימים הללו, **הרי הַחַטָּאת** העוף שאני מביא עבשיו היא **מֵחוֹבָתִי** לקרבן טומאה, **וְהָעוֹלָה** – עולת בהמה שאני מביא עתה, שאינה מקרבנות הנזיר שנטמא, תיקרב בתורת **נְדָבָה, וְאִם טָהוֹר הָיִיתִי** כל ימי נזירותי, אזי **הָעוֹלָה** שאני מביא עתה תהיה **מֵחוֹבָתִי** על שהשלמתי נזירותי בטהרה. **וְהַחַטָּאת** העוף שאינה מקרבנות טהרה, תקרב **מִסָּפֵק** – משום הספק הקיים.

וְסוֹפֵר עוד **שְׁלֹשִׁים יוֹם** של נזירות חדשה, שמא נטמא בימים הראשונים ורק עתה יוצא ידי נזירות טהרה, **וּמֵבִיא** בסיומם **קָרְבַּן טָהֳרָה** – דהיינו את כל קרבנות הנזיר המסיים נזירותו בטהרה. ומתנה **וְאוֹמֵר, אִם** בראשונים **טָמֵא הָיִיתִי, הרי הָעוֹלָה** – עולת בהמה **הָרִאשׁוֹנָה** – שהוקרבה לאחר הימים הראשונים, באה בתורת **נְדָבָה, וְזוֹ** – עולת בהמה שאני מביא עתה, תיקרב בתורת **חוֹבָה** לסיום נזירותי, **וְאִם** בראשונים **טָהוֹר הָיִיתִי, הָעוֹלָה הָרִאשׁוֹנָה** שהובאה לאחר הימים הראשונים, הוקרבה בתורת **חוֹבָה** לסיום נזירותי. **וְזוֹ** שאני מביא עתה תיקרב בתורת **נְדָבָה,** שכבר יצאתי ידי חובתי בראשונה, **וְזוֹ** – יתר הקרבנות, דהיינו החטאת והשלמים, יהיו **שֶׁאַר קָרְבָּנַי** – שאני חייב בהם לסיום נזירות טהרה. **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ,** איך אפשר לעשות כן, הרי על הצד שעמד בטהרתו כל ימי הנזירות הראשונה **נִמְצָא** נזיר **זֶה מֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו לַחֲצָאִים** – שכבר בסוף הראשונה הביא את העולה, ואילו החטאת והשלמים מביא רק בסוף השניה, ולא קרבו בזמן אחד. מסיימת המשנה: **אֲבָל הוֹרֵו לוֹ חֲכָמִים לְבֶן זוֹמָא,** אף שהקשה רבי יהושע על דבריו, ולא חששו לטענתו שמביא קרבנותיו לחצאין, שהרי אף אחד לא ישמע לו לקבל על עצמו נזירות באופן זה:

גמרא

הגמרא מקשה על טענת רבי יהושע כלפי דברי בן זומא: **וְלֵיתֵי** – שיביא הנזיר קרבנות טהרתו לחצאין, ומה בכך שמובאים באופן כזה. משיבה הגמרא: **אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, לֹא אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ** שיבקש מאחר שידור כנגדו, כדי שלא יצטרך להביא את קרבנותיו לחצאין, **אֶלָּא** כדי **לְחַדֵּד בָּהּ אֶת הַתַּלְמִידִים** – לראות אם יש מי שיודע להשיב על דבריו כפי שהשיב עליהם בן זומא.

הגמרא מביאה בדרך צחות טענה נוספת על שיטת רבי יהושע: **אָמַר רַב נַחְמָן, מַאי לֵיעֲבִיד לֵיהּ** [–מה יעשה] **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְרַבֵּיהּ** – לבני המעיים של הקרבן המובא בסוף הנזירות, **דִּלְא לִיסְרוּ** – כדי שלא יסריחו. שלשיטתו שאחר מצטרף על תנאי, הרי שבעת לאחר שחיטת הקרבן קודם התנופה והקטרה, על שניהם להתגלח מספק, כיון שאין יודעים מי מהם יצא ידי נזירות, ובעת ההמתנה שנתארכה, עלולים המעיים של הקרבן להסריח:

משנה

עוד בענין ספק טומאה: **נָזִיר** שביום הראשון לנזירותו נתעוררו בו שני ספיקות טומאה, האחד **שֶׁהָיָה טָמֵא בְּסָפֵק** – שנסתפק לו באותו יום שמא נטמא בטומאת מת, ואז צריך הוא שתי תגלחות, לאחר הזאת מי חטאת בשלישי ושביעי שהוא טובל ומגלח ומביא קרבן, ובגמר נזירות טהרה, שמביא קרבן ומגלח פעם נוספת.

וְהספק השני שהיה **מוּחְלָט בְּסָפֵק** – שהיה בספק טומאת מצורע, כגון שנראה בו בעבר נגע, שספק אם נעשה מחמתו מצורע מוחלט, ועבשיו ביום של תחילת הנזירות נרפא מנגע זה, שאם היה מצורע מוחלט ונרפא צריך הוא שני תגלחות, מיד כשנתרפא מצרעתו, ולאחר שסופר שבעה ימים שמגלח וטובל ומביא את קרבנות המצורע.

דינו הוא **שֶׁאוֹבֵל בָּקָדָשִׁים** רק **לְאַחַר שִׁשִּׁים יוֹם,** לפי שאחת מהספיקות היא חשש צרעת, והמצורע אסור באכילת קדשים עד שיטהר ויביא קרבנות מצורע. ובמקרה שלפנינו הספק מצורע הוא גם נזיר, ואינו יכול להביא את קרבנות המצורע המתירות לו לאכול בקדשים עד אחר ששים יום, **וְשׁוֹתֶה** יַיִן **וּמְטַמֵּא לַמֵּתִים** רק **אַחַר מֵאָה וְעֶשְׂרִים יוֹם** מתחילת ימי נזירותו. לפי **שֶׁתִּגְלַחַת הַנָּזִיר** – שמצות המצורע לגלח את שערו לאחר שנרפא מנגעו, **דּוֹחָה** את איסור לא תעשה של **תִּגְלַחַת הַנָּזִיר** במשך ימי נזירותו רק **בִּזְמַן שֶׁהוּא וַדַּאי** מצורע, **אֲבָל בִּזְמַן שֶׁהוּא סָפֵק** מצורע **אֵינוֹ דּוֹחֶה,** שאין ספק חיוב עשה דוחה איסור לא תעשה, ועל כן אם בא לגלח מיד כשנרפא מנגעו, אומרים לו שמא לא היתה זו צרעת, ואתה בתוך ימי נזירות טהרה, ועל כן ממתין עד גמר ימי הנזירות שהם שלושים יום, ואז מגלח, וחוזר וממתין עוד שלושים יום ומגלח פעם שניה, ומביא קרבנות מצורע ואוכל בקדשים. ולשתיית יין ולהטמא למת, קודם שמותר בהם צריך עוד שתי תגלחות שיחד הם ארבע תגלחות, ויוצא שעליו להמתין מאה ועשרים יום, שרק אז ודאי שיצא ידי נזירות בהלכתה: